

Nekaj podatkov o šolanju žene pri nas. Ženski mladini v Sloveniji so po osvoboditvi odprta vrata vseh šol, medtem ko si je še v bližnji preteklosti le s težavo utirala pot v splošno izobraževalne, strokovne in visoke šole.

Že v 16. stoletju se je Primož Trubar odločno zavzel za ustanovitev osnovne šole, ki naj bi bila namenjena vsakomur ne glede na spol, torej tudi deklicam. S svojo zamisljivo takrat ni prodrli, pač pa jo je skoraj 200 let kasneje uresničil prvi osnovnošolski zakon »Splošni šolski red«, ki je utemeljil ustanovitev osnovnih šol, v katerih naj bi se vsak naučil pisati, čitati in računati. Šele ta zakon je omogočil šolanje vsej mladini in ne samo izbranim dečkom, kot je bila dotlej navada.

V 19. stoletju so dekleta postopoma prihajala tudi v srednje in strokovne šole. Prve srednje šole, na katerih so se šolala v večjem številu, so bila učiteljišča, čeprav so tudi te mnogo let obiskovali samo učenci. Po znanih podatkih so prišli prvi učitelji z ljubljanskega učiteljišča že leta 1803, prvih pet učiteljic pa šele leta 1865. Poklic učiteljice in vzgojiteljice ženi že od nekaj ugaja in je zanjo primeren, zato ni čudno, da je bilo število učenk na učiteljiščih odtlej čedalje večje in je kmalu preseglo število učencev. V razdobju dobrih 100 let (od 1850/51 do 1953/54) je maturiralo na učiteljiščih v območju današnje Slovenije 10 842 vseh učencev in je od teh bilo 7401 ali 68,5% učenk. Med vsemi učitelji sta torej dve tretjini učiteljic.

Na gimnazijah, ki so bile ustanovljene v 19. stoletju, je v razdobju od šolskega leta 1850/51 do 1899/1900 maturiralo že 4513 učencev, med njimi pa do takrat ni bilo še nobene učenke.

Maturantke se pojavijo tu mnogo kasneje kakor na učiteljiščih. Prva učenka je maturirala na gimnaziji v Ljubljani v

šolskem letu 1900/01. Število maturantk se tudi v naslednjih letih ni povečalo, saj jih je med vsemi absolventi v tem desetletju bilo komaj 7 ali 0,3%. Pač pa se je njih število povečalo v času med obema vojnama, še posebej pa po drugi svetovni vojni. V razdobju od šolskega leta 1850/51 do 1953/54 je bilo na gimnazijah skupno 29 551 maturantov, med njimi pa le 6000 ali 20,4 % učenk, relativno torej znatno manj kakor na učiteljiščih.

Z razvojem trgovine, industrije in obrti je morala posvečati država tudi strokovnemu šolstvu vedno večjo pozornost. Med prvimi strokovnimi šolami je bila ustanovljena leta 1753 babiška šola v Ljubljani. Šolo, ki deluje že nad 200 let, je do danes končalo okoli 2000 gojenk. Šele mnogo let pozneje so bile ustanovljene razne strokovne šole, kot n. pr. strokovna šola za lesno industrijo, podkovska, puškarska, pletarska šola, kmetijske, medicinske, obrtno nadaljevalne, trgovske in druge šole. Razen v medicinskih, obrtno nadaljevalnih in trgovskih so se v teh šolah izobraževali sami učenci. Dekleta pa so hodila predvsem v ženske obrtne, trgovske, gospodinjske in gospodinjsko kmetijske šole.

Pred prvo svetovno vojno na našem ozemlju še nismo imeli visokih šol. Absolventi srednjih šol, ki so hoteli nadaljevati študij na visokih šolah, so morali odhajati v tujino, med njimi je bila le redkokatera ženska. Večinoma so tedaj posameznice študirale na visokih šolah medicino, filozofijo in glasbo. Ko je bila ustanovljena ljubljanska univerza, so prve tri slušateljice diplomirale v šolskem letu 1923/24, in sicer na filozofski fakulteti. Od takrat naprej je število diplomiranih slušateljic stalno naraščalo. V razdobju od šolskega leta 1919/20 do 1953/54 je na vseh visokih šolah diplomiralo 7334 slušateljev, od tega 1625 ali 22,2% slušateljic. Do

osvoboditve smo imeli 492 diplomantk, po osvoboditvi pa je pridobilo akademsko izobrazbo na naših fakultetah doslej že 1133 žena.

Med obema vojnama se je šolstvo v Sloveniji dokaj razvilo, po osvoboditvi pa se je zaradi velike potrebe po kvalificiranih kadrih vseh vrst še vse bolj razmahnilo. Saj si brez pomoči delovne inteligence ne moremo zamisliti uspešne ekonomske graditve niti ne kulturnega napredka. Dobili smo nove gimnazije, nižje in srednje strokovne, umetniške in visoke šole. V primeri s predvojno dobo je znatno poraslo število učencev oziroma slušateljev, na vseh šolah pa se je povečal tudi odstotek učenk.

Ob začetku šolskega leta 1954/55 je bilo v slovenskih šolah naslednje število in odstotek učenk od vseh vpisanih: na osnovnih šolah 71 177 (48,5% deklic), v gimnazijah 31 896 (53%), v šolah za vzgojo učnega osebja 1290 (83%), v nižjih strokovnih šolah 3466 (24,5%), v srednjih strokovnih šolah 1481 (44,4%), v umetniških šolah 3190 (57%).

V nižjih strokovnih šolah, in sicer v vajenskih, se največ vajenk uči v šiviljski in krojaški, trgovski in frizerski stroki. V industrijskih šolah jih je precej v kemični in gumarski stroki, nekaj pa jih je tudi v kovinski in še nekaterih drugih strokah. V specialnih nižjih strokovnih šolah pa je največ učenk v administrativnih in medicinskih šolah, kjer se izobražujejo za pisarniške moči, bolničanke, babice in otroške negovalke.

Med srednjimi strokovnimi šolami imajo še vedno največ učenk ekonomske, gostinske in medicinske šole, čeprav je precejšnje število učenk vpisanih tudi na srednji tehnični, tekstilni, gradbeni in kmetijski šoli, kjer se izobražujejo za industrijske, gradbene in kmetijske tehnike. Srednje strokovne šole je v dobi od ustanovitve posameznih šol do konca šolskega leta 1953/54 absolviralo skupno 15 358, od tega 7133 ali 46% učenk. Največji odstotek absolventk imajo ekonomske, gostin-

ske, dvorazredne trgovske, administrativne in medicinske šole, manjši pa je odstotek absolventk v industrijskih, gradbenih, kmetijskih, gozdarskih in prometnih šolah.

Na visokih in višjih šolah je bilo v letošnjem letu vpisanih 2080 ali 30,3% slušateljic. Polovica teh študira na filozofski, prirodoslovno matematični fakulteti in na višji pedagoški šoli, druga polovica pa na vseh ostalih visokih šolah. Velik odstotek žensk je vpisanih še na višjih medicinskih šolah, na akademiji za glasbo in igralsko umetnost, precej pa jih je tudi na medicinski, ekonomski in pravni fakulteti. Relativno najmanj slušateljic ima tehniška fakulteta (kjer so vpisane predvsem na kemičnem in arhitektonskem oddelku, dobimo jih pa tudi na vseh ostalih oddelkih) in pa inštitut za telesno vzgojo.

Gornji podatki potrjujejo velik razvoj našega šolstva zlasti v povojni dobi, posebej pa še dejstvo, da ima tudi naša ženska mladina danes neovirane možnosti za razvoj oziroma izbiro primerne poklica.

Maša Jurca

Začetki zdravstvene službe v Iraku.

Mesečnik Svetovne zdravstvene organizacije prinaša v letošnji junijski in julijski številki več vesti o svojem delu v raznih zaostalih predelih sveta. V Iraku, kjer med boleznimi prevladujejo predvsem ankilostomija (črevesni paraziti), bilharioza (paraziti, ki prodirajo skozi kožo in napadajo jetra in ledvice) in malarija, kjer je umrljivost dojenčkov 41% (v Sloveniji 5%) in kjer je 12% otrok mrtvorojenih, je svetovna zdravstvena organizacija vzpostavila prototip centra za zaščito matere in otroka. Takih centrov bodo v kratkem organizirali še 240. V tem centru dobe matere poleg nasvetov brezplačno tudi mleko v prahu, milo in zdravila. Zdravstveni delavci so prepričani, da se bo stanje znatno izboljšalo, ko bodo ti centri odprti. V 20 letih pa bodo za patronažno službo imeli na vsakih 5000 prebivalcev po 1 medicinsko sestro.

Izredno težak problem v Iraku je tudi tuberkuloza. Odstotek okužbe je pri otrocih pod 6 leti do 24, pri otrocih v starosti 6—14 let znaša 60%, pri starejših pa do 87%.

Svetovna zdravstvena organizacija že od l. 1952 vodi intenzivno protituberkulozno borbo. Doslej je bilo pregledanih pol milijona otrok (Irak ima 5 milijonov prebivalcev). Izvršeno je bilo besežiranje in pričeli so z vzgojo višjega, srednjega in nižjega kadra. SZO je skupno z iraško

vlado odprla demonstracijski center za borbo proti tuberkulozi. Večjih kurativnih ustanov ne bodo gradili, dokler ne zraste specialni kader in se ne razvije patronažna služba, dokler narod ne bo vsaj v osnovi zdravstveno prosvetljen.

Iz vsega navedenega se da sklepati, da so zasnovali v Iraku temelje zdravstveni službi na ta način, da so zaščitili predvsem najobčutljivejši del prebivalstva, t. j. mater in otroka, in da so že od vsega začetka dali pri tem poudarka preventivi.

POPRAVKI

Prosimo, da v 1. letošnji številki glasila popravite:

Na strani 22 se v članku dr. Damjane Bebler »Skrb za stare ljudi — zrcalo naše kulture«

5. vrsta zgoraj glasi pravilno: »je zobovje pomanjkljivo, bomo kruh nadomestili z drugimi ogljikovimi hidrati (n. pr.)«,

3. odstavek na isti strani pa: *Povrtnina* zavzema važno mesto v prehrani starih ljudi: krompir, zelena povrtnina, korenček. Izogibati se je težko prebavljive povrtnine (zelja, zelene).

Na strani 28 se pod naslovom članka tov. Vide Tomšič »Gospodinjstvo v socialistični družbi« glasi pravilno »Iz govora na posvetovanju Zveze ženskih društev Jugoslavije — junija 1954.«